

ved Stillingen af forffjellige dertil svarende Uendingsforslag. Jeg for mit Vedkommende frygter ikke for, at der fra noget af de Standpunkter, jeg nu har nævnt, skal beredes Lovn nogen virkelig uovervindelig Vanskelighed, thi hvor forffjellige end de Betragtningmaader ere, som paa denne Maade ere fremkomne, have dog deres Talsmænd vist Tilbøielighed til at slutte sig sammen og hellere at tage Lovn — selv om den fra deres Standpunkt blev mindre god — end slet ingen Lov at faae, men hvad jeg derimod frygter for, er den Mening, som ligeledes er kommen stærkt til orde ved tidligere Forhandlinger, og som i Korthed angivet gaar ud paa tillige at gjøre Lovn til en Fæsteafsløsningslov. Det er jo ganske vist, mine Herrer, at denne Lov kommer til at angaa mangfoldige Fæstere, men er dette da nok til at rejsførdiggjøre et Krav paa, at Lovn tillige skulde være en Lov, der lettede Fæstets Dvergang til Selveiendom? Det tror jeg ikke, at man kan paastaa, thi det kunde jo da gjøres gjældende ogsaa for en Mængde andre de større Landbosforhold vedkommende Love, der saa at sige alle tillige angaa Fæsternes Stilling, og det vilde dog være usornuftigt og uforstandigt, om man ikke vilde modtage saadanne Love, saafremt de ikke tillige ligefrem begunstige Fæsteafsløsningen. Jeg ser eiheller, at man har opstillet dette Krav ved andre saadanne Love, og hvorfor da opstille det særlig ved denne Lov? Er ikke den Opgave, som denne Lov har opstillet, i og for sig stor og betydningsfuld, ganske affet fra om Lovn tillige kan siges at ville begunstige Fæsteforholdets Afsløsning? Vil der ikke ved denne Lov, som den er, opnaas store Fordele for Landet og Befolkningen og ikke mindst for Bondestanden i dens Helhed, selv om Lovn ikke medfører hin anden Følge? Jeg for mit Vedkommende nærer i det Mindste ingen Tvivl i saa Henseende. Men ville nu de Herrer sige, som staa paa det Standpunkt, jeg nu har berørt: Vi forlange heller ikke, at denne Lov skal blive til en ligefrem Fæsteafsløsningslov, eller at den ligefrem skal begunstige Fæstets Dvergang til Selveiendom, men vi indskrænke vore Fordringer til det Krav, at Fæsternes Stilling ikke maa forværres gennem denne Lovs Bestem-

meller, — naar Sagen stilles saaledes, og Fordringen begrændses paa denne Maade, kan jeg være ganske med dertil, thi det er ogsaa det, hvorfra jeg gaar ud, at denne Lov ikke i sine Bestemmelser maa kunne siges at skade Fæsternes Stilling. Men er dette nu Tilfældet? Er Lovn, som den her foreligger, en saadan, som kan siges at ville skade Fæsternes Stilling? Det er altsaa dette, hvorpaa det kommer an. Jeg tror inidlertid ikke, at Nogen vil paastaa, at der i Lovn skulde indeholdes Bestemmelser, der gjorde det til en juridisk Nødvendighed, at Fæsternes Stilling maatte forværres. Ivertimod er Lovn i denne Retning affattet overordentlig varligt og indeholder jo i sine enkelte Paragrafer Bestemmelser, som udtrykkelig forbeholde de nuværende Fæstere deres Rettigheder i Tilfælde af, at Jordfidekommisserne gaa over til fri Eiendom. Det er dog heller ikke dette, som ærede Herrer nærmest mene. Hvad de derimod opstille som Paastand, er, at denne Lov vil medføre en faktisk Forværring af Fæsternes Stilling, at den i sine Konsekvenser vil føre til, at de faktiske Forhold, hvorunder Fæsterne nu leve, blive mindre gunstige. I saa Henseende henviser de til, at der paa flere af de nuværende Lehnsgodser bestaar et patriarkalsk Forhold mellem Lehnbesidderen og Fæsterne, hvilket har til Følge, at disse i mangfoldige Henseender, som naturligvis ikke kunne opregnes eller nævnes i en Lov, ere heldigt stillede, og mene nu, at naar Lehnsgodserne gennem denne Lov gaa over til fri Eiendom, ville de frie eller nye Giere ikke tage dette Hensyn mere, og forsaavidt vil altsaa Fæsternes Stilling blive forværret. Jeg skal nu paa ingen Maade overfor de mangfoldige Vidnesbyrd, vi have hørt, benegte — og det følger jo ogsaa tilbøielig af Sagens Natur, at det maa være saa — at der finder et saadant patriarkalsk Forhold Sted mellem Lehnbesidderen og Fæsterne paa mange Steder, men det maa ligesaa vist indrømmes paa den anden Side, at der er mange Godser, hvor det Modsatte finder Sted. Paa nogle af de større Lehnsgodser finder der, som det jo tidligere har været omtalt her i denne Sal, Misforhold Sted, og nu maa det altsaa overveies, hvilket der i det Hele tynger dybest i Vægt-